

**Problematika multikultury ve výuce
a ošetrovatelské péči na zdravotnické škole.**

Sborník

Mgr. Alena Dufková a kolektiv autorů
Střední zdravotnická škola
Ruská 2200 / 91 Praha 10 100 00

© Střední zdravotnická škola

Ruská 2200/91

Praha 10 PSČ 100 00

Pořadí výtisku: 1 vydání

Měsíc a rok vydání duben 2014

Cena: bez prodejní ceny

Vydal kolektiv autorů

Publikace nebyla jazykově a graficky upravena

Za správnost obsahu zodpovídají autoři kapitol

ISBN 978-80-905735-0-5

Autorský kolektiv:

Mgr. Gabriela Anisová
Mgr. Simona Bernardyová
Mgr. Patrik Burda
Mgr. Alena Dufková
Bc. Veronika Halamová
Mgr. Pavla Hřebíková
Mgr. Marie Krejsová
Mgr. Radka Líbalová
Mgr. Jana Mašková
Mgr. Martina Paclíková
PhDr. Zuzana Pohlová
Mgr. Dana Ramešová
Mgr. Hana Šebková
Mgr. Lenka Šolcová

Odborná recenze:

PhDr. Ivanka Kohoutová, Ph.D.

Obsah:

1. Úvod	2
2. Multikulturní specifika Vietnamu	3
3. Multikulturní specifika Ukrajiny.....	5
4. Multikulturní specifika Romské kultury.....	8
5. Multikulturní specifika Judaismu.....	11
6. Multikulturní specifika Běloruska.....	16
7. Multikulturní specifika Čečenska.....	18
8. Multikulturní specifika Pravoslaví.....	21
9. Multikulturní specifika Mongolska.....	25
10. Multikulturní specifika Konžské demokratické republiky.....	28
11. Multikulturní specifika Islamu.....	32
12. Multikulturní specifika Ruské federace.....	36
13. Multikulturní specifika Bulharska.....	39
14. Multikulturní specifika Svědků Jehovových.....	42
15. Multikulturní specifika Slovenska.....	45
16. Multikulturní specifika křesťanství v anglicky mluvících zemích.....	47
17. Použitá literatura.....	50
18. Seznam tabulek.....	53
19. Seznam obrázků.....	54

ÚVOD

Tato publikace nevznikla ve snaze autorů vytvořit učební text, je výsledkem úzké pedagogické činnosti učitelů zdravotnické školy se studujícími cizinci, kteří velmi srdečně přijali nabídku vytvořit prezentace náboženství nebo zemí svého původu. V následujících kapitolách jsou zachyceny zajímavé nebo specifické fragmenty života ve státech, které jsou nám na tisíce kilometrů vzdáleny, ale s jejichž obyvateli se dostáváme do každodenního kontaktu a kteří jsou i více či méně asimilováni českou společností. Nelze tedy tento sborník hodnotit z hlediska faktografických údajů, je nutné ho chápat jako možnost vhledu do kultur, které nám mnohdy zůstanou utajeny, i když podnikneme zahraniční cesty do těchto zemí. Poděkování patří všem žákům, kteří se na vzniku této publikace s velkým entuziasmem a ochotou spolupodíleli.

Za autorský kolektiv

Multikulturní specifika Vietnamu.

Autor: PhDr. Zuzana Pohlová, ĐỗThị Minh Chi

Vietnam je 13. nejlidnatější země světa, její vzdálenost od České republiky tvoří více než 8 tisíc kilometrů. V současné době je vietnamská menšina žijící na území České republiky 3. nejpočetnější minoritou.

Tabulka č. 1 Srovnání České republiky s Vietnamem v číslech

	Česká republika	Vietnam
Obyvatelstvo	10.5 mil.	88.78 mil.
Počet Vietnamců v ČR		57 tisíc
Rozloha	78 867km ²	331 211 km ²
Průměrná délka života	76.91 let	71.01 let
Úřední jazyk	český	vietnamský
Náboženství	převažuje křesťanství (pouze 20.6% obyvatel)	převažuje buddhismus (více než 50% obyvatel)
Index lidského rozvoje	28. místo ze 169 zemí	113. místo ze 169 zemí

Buddhismus je náboženství, kde vystupují božstva, které jsou představována smrtelnými jedinci. Pozitivní pohled mají Vietnamci nejen k víře, ale i ke věštění budoucnosti a pověrám. Kalendář využívají solární i lunární. Typickým stánkem tohoto náboženství jsou chrámy, pagody.

Vítání Nového roku je odlišné, ke svátečním dnům patří i 1. až 4. leden. Tradičním vánočním stromkem, je rozkvetlá třešeň, která se zdobí v domě i na zahradě, dárky jsou obálky s penězi pro nejbližší. Štědrovečerní hostina probíhá 1. ledna, schází se celá rodina napříč generacím, podává se 6 – 10 druhů připravených pokrmů, na stole je k dispozici minimálně 10 druhů ovoce.

Obrázek č. 1 vánoční stromek a štědrovečerní večeře

Oltář, který má každá rodina v samostatné místnosti nebo v pokoji svého bytu nebo domu, se ozdobí a pokryje jídly v duchu vzdání úcty a vzpomínky svým zemřelým předkům.

Obrázek č. 2 oltář v domě

Všichni navštěvují základní a střední školu, učí se pilně nejčastěji od 8 do 17.30 hodin s polední přestávkou a to 6 dnů v týdnu - včetně soboty. Do školy nosí povinně uniformy, na základní školu tmavě modré kalhoty nebo sukně s bílou košilí a červeným šátkem, na střední školu dívky slušivé bílé dlouhé šaty a chlapci obleky.

Životní styl mládeže je ovlivněn životním stylem jejich předků, většinou se baví společně tancem nebo cvičením a převážnou část volného času však věnují domácí přípravě do školy ve snaze dosažení školních úspěchů a budoucího přijetí na prestižní školu.

Senioři ve Vietnamu se scházejí, společně cvičí a baví se. Domovy důchodců tam však nenajdeme, vícegenerační způsob života s velkým respektem ke starším zajišťuje i jejich rodinnou péči.

Obrázek č. 3 nejčastější způsob dopravy ve Vietnamu

Negativní je poměrně značně zamořené prostředí a problémy s alkoholem, které se zde vyskytují. Vietnam je zajímavá země a Vietnamci jsou milí, srdeční a pohostinní lidé.

Zdroje:

Vietnam [online]. 2012 [cit. 2014-03-31]. Dostupné z:

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asie/vietnam/

Teritoriální informace [online]. 2014 [cit. 2014-03-31]. Dostupné z: <i>Vietnam</i> [online].

2012 [cit. 2014-03-31]. Dostupné z:

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asie/vietnam/

Multikulturní specifika Ukrajiny

Autor: Bc. Veronika Halamová, LiliyaLukavska, NataliyaTsiko

Ukrajina (ukrajinsky Україна) je země ležící ve východní Evropě. Na východě sousedí s Ruskem, na jihozápadě s Moldavskem (včetně neuznaného Podněstří) a Rumunskem, na západě s Maďarskem, Slovenskem, Polskem a konečně na severu s Běloruskem. Jižní hranice je tvořena Černým a Azovským mořem, které odděluje poloostrov Krym. Na Dněpru, největší ukrajinské řece, leží také hlavní město Kyjev.

Tabulka č. 2 Srovnání České republiky s Ukrajinou v číslech

	Česká republika	Ukrajina
Obyvatelstvo	10. 5 mil.	45,59 mil
Počet Ukrajinců v ČR		130 000
Rozloha	78 867 km ²	603 628 km ²
Průměrná délka života	76.91 let	69.2 let
Úřední jazyk	český	ukrajinský
Náboženství	Převážně křesťanství (pouze 20.6 % obyvatel)	Pravoslavná, Řeckokatolická
Index lidského rozvoje	28. místo ze 169 zemí	69. místo ze 169 zemí

Slovo *Ukrajina* je slovanského původu. Nejčastěji je tento název vysvětlován jako „okrajové území“. Další výklady hovoří v souvislosti s knížectvími o „ukrojených“ či oddělených zemích. První zmínky jsou z roku 1187a pochází z Kyjevského letopisu, zachovaném v Pověsti dávných let v Ipatjevském kodexu z 15. století.

Obrázek č. 4 vlajka Ukrajiny

Vánoce

Obrázek č. 5 Kut'ya

Svatý večer slavíme večer 6. ledna a 7. ledna. Sváteční večere se skládá se z 12 postních jídel. Hlavním a prvním je kut'ya a dále také boršč, pirohy, ryba, houby, kompot a brambory. Každý by měl ochutnat všech 12 jídel a na talíři by nemělo nic zůstat, aby se ve zdraví a štěstí dočkal dalšího Svatého večera.

Starý Nový Rok

Druhy svátek vánočního cyklu se slaví z 13 na 14. ledna. Je znám také jako svátek Svatého Vasila. Slavnostní večere je opět velmi štedrá.

Ukrajinské školství

základní a střední škola dohromady trvá 12 let. Dále je možné vzdělávat se na univerzitě. Nejvýznamnější univerzita je Tarasa (Григоровича Шевченка).

Negramotnost byla zlikvidovaná ve 20. až 30. letech, ale stále zůstává úroveň vzdělanosti nižší než v České republice. Velkým rozdílem je, že po studentech nejsou vyžadovány omluvenky.

Vzdělání budoucích zdravotníků

Zdravotnice se vzdělávají se na Vysokých školách tzv. „Університет“. Získávají tak bakalářského a magisterského titulu. Zdravotní sestry studují 4 roky. Výplata sestry je zhruba 5 tisíc korun.

Rodina

Rodina žije pohromadě. Tvoří ji maminka, tatínek, babička, dědeček a děti. Ve zvyku je, že když se syn ožení, tak odchází z rodičovského domu za manželkou a dcera zůstává s maminkou. Spolu si vždy rozumí, ale často na sebe žárlí.

Životní styl současné mládeže

Současná mládež je závislá na počítačových hrách, alkoholu, diskotékách. Děti mladší 14 -ti let tráví svůj volný čas na zájmových kroužcích.

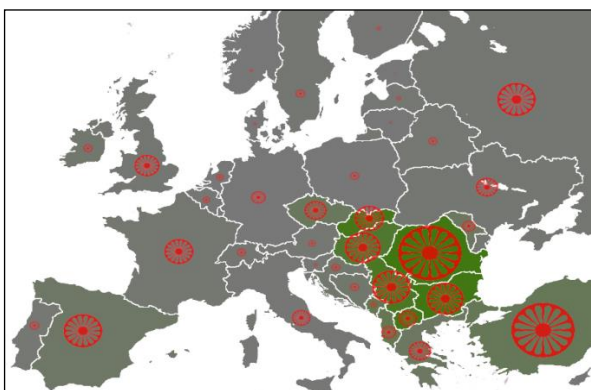
Obrázek č. 6-7 autorky článku

Zdroje:

Ukrajina. *Http://cs.wikipedia.org/wiki/Ukrajina* [online]. [cit. 2014-03-24]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Ukrajina>

Multikulturní specifika Romské kultury

Autor: Mgr. Anisová Gabriela, Vojtěch Růžička

Romové původem pochází z Indie a mezi první státy, které osídlili, patří Arábie a Egypt. Přítomnost Romské kultury na území Evropy se datuje mezi 14. - 15. stoletím.

Obrázek č. 8 Rozložení romských menšin v Evropě, data z průměrných odhadů

V současné době žijí po celém světě. Nejpočetnější je toto etnikum v oblasti Evropy a v Americe. V rámci Evropy se nachází zejména v jihovýchodní Evropě. Populace Romů se v Evropě odhaduje na 4 až 9 milionů, ale některé romské organizace odhadují až 14 milionů.

Romy je možno dělit z několika různých hledisek. Slovo Rom je souhrnný název mnoha etnických skupin, které mají společný původ, jazyk a mnoho shodných rysů. Mezi tradiční romská povolání patřili hudebníci, kováři, košíkáři, brusiči nožů, věšteství, aj.

Obrázek č. 9 Romská vlajka

Romové se přizpůsobili náboženství místního obyvatelstva. V Česku jsou většinou formální katolíci. Náboženské představy Romů stejně jako zvyky a rituály s nimi spojené se liší podle jednotlivých kmenů a podle krajín, ve kterých žijí. V České republice, v některých rodinách, zvláště ve větších městech romské tradice mizí, nejdále se uchovávají tradice spojené se smrtí a narozením. Život je pro Romy nejvyšší hodnotou. Pokud se někomu z nich stane nějaký vážný úraz a zůstane invalidní, tak jejich nejčastější reakce je: "Hlavně, že přežil".

Vánoce jsou pro Romy více duchařské, než duchovní. Nezapomínáme na naše mrtvé, věříme v posmrtný život a o Vánocích jim připravujeme jídlo, dáváme je buď na okno, nebo do kouta. Tyto svátky probíhají v hudebním stylu. Štědrovečerní večere je stejná bramborový salát, kapr, řízky. Nicméně mezi známá romská jídla patří: goja (vepřová čistá střeva s bramborovým těstem), holubky (zelné závitky s mletým masem), šinga (sladký závin), dedele (taštičky s mákem), bobalky (kynuté kuličky s mákem) a pišot (bramborové těsto na různé způsoby).

O Vánocích se také rodina usmíruje alkoholem, zejména u trvajících konfliktů, např. mezi bratrem a sestrou, bratr s bratrem apod. Romské vánoce jsou bohaté, hodně dárků pro děti a nechybí i velká hostina.

Obrázek č. 10 Romské jídlo o Vánocích

Základem naší společnosti je rodina, kde panuje velká soudržnost. Je tří a vícegenerační, značně sociální a závislá na příbuzenstvu. Děti jsou největším bohatstvím romské rodiny. Malé děti jsou obsluhovány - neučí se samostatnosti. Učí se v rodině celý život, ale školnímu vzdělání nepřipisují velkou hodnotu. Děti navštěvují základní a praktické školy. Po ukončení ZŠ nemá potřebu většina Romů se dále vzdělávat. Volný čas trávíme v nejrůznějších parcích. Závislost na počítačích je nižší než u jiného etnika. Dětství a dospívání končí založením rodiny. Dívky se často brzy vdávají za muže, které jim vyberou jejich rodiče.

Obrázek č. 11 moji sourozenci

Největším trestem pro Roma je vyhnání z rodiny, tím, že přichází o veškeré sociální jistoty, Romové v ČR patří mezi skupiny, které jsou nejvíce postižené sociálním vyloučením, a to se všemi negativními důsledky tohoto jevu, konkrétně; nízkou úrovní dosaženého vzdělání, a tím vyšší nezaměstnaností a častou kriminalitou.

Zdroje:

Romové [online]. 2014 [cit. 2014-03-31]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Romov%C3%A9>

K oslavám Mezinárodního dne Romů se připojil i Kocáb [online]. 2009 [cit. 2014-03-31]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/165994-k-oslavam-mezinarodniho-dne-romu-se-pripojil-i-kocab.html>

foto autora

Multikulturní specifika Judaismu

Autor: Mgr. Jana Mašková, Eliška Svobodová

Shalom

Obrázek č. 12 Synagoga

Judaismus je monoteistické náboženství. Pro Židy je to určitý způsob života, ze kterého plynou etické a rituální požadavky. Hospodin vštípil Židům myšlenku vyvoleného národa a smysl pro čas.

Symboly

Odloučení státu Izrael a judaismu je pro Židy nemyslitelné a nepochopitelné. Název státu pochází od patriarchy Jákoba, který měl přívlastek **Izrael**. V hebrejském jazyce to doslovně znamená „Hospodin bojuje, Hospodin vládne“. Dalším symbolem je izraelská **vlajka**, kde modrá barva a pruhy představují modlitební plášť **talit** a uprostřed je umístěna **Davidova hvězda** jako štít. Na standardě je zobrazena **menora**, což je sedmiramenný svícen ze zničených Chrámů a okolo jsou olivové ratolesti míru.

Historie

Mojžíš **Moše** přijal od Hospodina na hoře Sinaj Tóru **Pentateuch**. Tím byla uzavřena smlouva **brit**, která zavazuje k plnění desatera a dalších příkazů. Hospodin nabízel Tóru i jiným národům, ale odmítly ji, protože požadavky se jim zdály nelidské, náročné, těžké a nepraktické. Smlouva obsahuje 613 zákazů a příkazů. 365 zákazů odpovídá počtu slunečních dnů v roce. 248 příkazů odpovídá počtu částí, ze kterého se skládá lidské tělo.

Zakázáno je přisuzovat Hospodinovi lidské vlastnosti a zobrazovat jej. Jen velekněz smí vyslovit jeho jméno jedenkrát za rok a to v Den smíření. Slovo **JHVH** se užívá v písemné podobě, ale ústně se mu Židé vyhýbají. Při ústní komunikaci používají ha-Šem, Elohim a pro modlitbu Elokim.

Významným představitelem judaismu byl král **David**, který učinil Jerušalajim hlavním městem. Král Šalamoun **Šelomo** vybudoval první Chrám k počtě Hospodina.

První i druhý Chrám byly později zbourány a zůstala jen západní zeď Chrámu, zvaná jako Zeď nářků.

Obrázek č. 13 Zeď nářků (vlastní zdroj)

Náboženské rozdělení Židů

Z náboženského hlediska se Židé rozdělují na sekulární a těch je 60 % a religiózní 40 %. Religiózní se dále člení na ultra ortodoxní 10 %, ortodoxní 20 a reformní 10 %. Sekulární Židé chápou příslušnost jako danou zrozením nebo národnostně. Nedodržují většinu náboženských předpisů, nenavštěvují synagogy.

Rituály

Životní styl Židů provázejí určité rituály. Mezi ně patří hodinová ranní modlitba. Odpolední modlitba probíhá tři čtvrtě hodiny. Při ní se používá modlitební šál **talit**

s třásněmi **cicit**. Na levou paži a na čelo se pomocí řemínků **tefilin** přikládají pouzdra, v nichž jsou na pergamentech psané verše z Tóry. Ve vztahu k Hospodinu se používá rozum a cit. Při polední modlitbě by mělo být přítomno v synagoze nejméně deset mužů. Večerní modlitba je rovněž v synagoze a trvá tři čtvrtě hodiny. Tóra se musí přečíst v synagoze během jednoho roku. Muži na hlavě nosí jarmulku **kipu**. Vyjadřují tím hlubokou úctu Hospodinu. Je to vědomí toho, že nad člověkem existuje něco vyššího. Je to proto, aby si člověk nepřipadal před Hospodinem nahý.

Principy judaismu představují víru v jednoho Hospodina, víru v příchod mesiáše, víru v nesmrtelnost duše a víru v existenci posmrtného života. Židé vyjadřují vírou to, že jsou buď s Hospodinem, nebo proti němu, ale nikdy ne bez Hospodina.

Židovský zákon přikazuje, aby Židé vyhledávali jen kvalifikovanou zdravotní péči. Vyžadovali pochování jakéhokoliv orgánu a transplantace jsou pro ortodoxní Židy nepřijatelné. Pro Židy je důležité soucítění s bližním, ne lítost. Cílem judaismu je stát se spravedlivým. Nikdo se nesmí nutit, aby miloval všechny, ale od každého lze

očekávat spravedlnost ve smyslu oko za oko, zub za zub. Tento příkaz vychází z Tóry a je to zákon odplaty.

Obrázek č. 14 Tefilin a talit

Svátky

Židovské svátky se člení na náboženské a historické. Historické se ještě dělí na předepsané Tórou, kdy je absolutní zákaz práce. **Šabes šabat** je den odpočinku. Je to radostný den, který vyplňují tři šabatové hostiny, slavnostní atmosféra v příbytku věnovaná rodině, odpočinku a spánku. Je to určitý druh protestu proti utlačování a zotročování. Je zakázáno rozdělovat oheň, kouřit, jezdit autem, zapínat a vypínat elektrické spotřebiče. Sedmý den Hospodin nepracoval a odpočíval, proto se uctívá šabat.

O šabesu žena zapaluje dva šabesové svícny na bílé prostřeném stole. Při tom pronáší požehnání nad bochníkem chleba. **Barches chala** je sváteční sobotní chleba připomínající vánočku. Muž se vrací ze synagogy a začíná slavnostní večeře. Požehná svátku i rodině pohárem vína. Konzumuje se plněná ryba v rosolu, šoulet, cholenta, chumus a saláty z čerstvé zeleniny. **Šoulet** je tradiční židovské jídlo. Peče se ve velkém keramickém hrnci. Na dno se položí cizrna, kroupy, fazole, česnek, zázvor, majoránka a nato se položí husa nebo kachna. Tuk, který se z masa pustí, se poté promíchá s přílohou. **Cholent** je masitý nebo bezmasý pokrm, připravovaný s černým pivem. **Chumus** je pasta z vařené cizrny.

Obrázek č. 15 Barches, šoulet, cholent

Vysoké svátky představují **Roš ha-šana** Nový rok. Tomuto svátku se říká Hlava roku. V tento den stvořil Hospodin svět. Je to dvoudenní svátek v polovině září až začátkem

října. Je zakázána práce, ale smí se připravovat jídlo a pracovat s ohněm. V tento den se troubí na šofar.

Dalším vysokým svátkem je **Jon Kipur** Den smíření. Za den probíhá pět modliteb. Půst je dvacet čtyři hodin. Opět je zákaz práce. Obchody jsou zavřené, nesmí se jezdit autem, nevysílá televize ani rozhlas. Nenosí se nic koženého, žádné šperky a nepoužívají se parfémy. Příkazem tohoto vysokého svátku je, že máme vyhledat ty, kterým dlužíme omluvu a odpuštění.

Pesah je svátek nekvašených chlebů. Vznikl v době, kdy Židé utíkali z otroctví. Trvá osm dní. Zákaz práce, ale smí se připravovat jídlo. Konzumuje se **maces** nekvašený chleba a **charoset**, což je sladká směs z nastrouhaných jablek, mandlí, rozinek, skořice a vše je zalité vínem. Další skupinou svátků jsou **svátky postní**.

Mezi historické náboženské svátky patří **Chanuka** svátek světel. Používá se devítiramenný chanukový svícen a postupně se rozsvítí všechny svíčky. Pronáší se přitom požehnání a děti dostávají každý den dárky. Konzumují se smažená jídla např. koblihy, **latkes**, což jsou smažené bramborové placky s jablečným pyré. V tento den neplatí úplný zákaz práce. Poslední skupinou svátků jsou **Smuteční dny**, které připomínají zničení obou Chrámů.

Obrázek č. 16 Chanuka a menorá

Obřady

Obřizka **mika** se provádí osmý den po narození mužského potomka a chlapec dostane jméno. Tento obřad vychází ze smlouvy mezi Abrahamem a Hospodinem. Dívky dostávají jméno při prvním šabatu.

Bat micva náboženské zletilosti dosahují dívky ve věku dvanácti let. Děvčata se vyvíjejí biologicky i duševně rychleji. **Bar micva** je u chlapců ve věku 13 let. Židovské náboženství nedělá tajemství z toho, že chlapcům to zapaluje později.

Před **svatbou** se ženich a nevěsta nevidí dvacet čtyři hodin nebo i celý týden. Člověk plně dozraje až uzavřením manželství. Svatba se koná s podepsanou smlouvou a pod

baldachýnem. Zlatý prstýnek dostává žena na ukazovák pravé ruky a pak si jej předá na levý malíček. Manželé se nepolíbí, snědí jídlo a odejdou.

Mrtvý se rituálně omyje a obleče se mu roucho. Tělo se položí do neotesané bedny, protože člověk je prach a v prach se obrátí. Rakev se nepoužívá. Vystavování mrtvých se neprovádí, protože by se tělo ponižovalo. Pohřeb žehem je zakázán. Duše zemřelého se dostane před nebeský soud. Pomník se staví až po roce, protože duši je třeba nechat v klidu.

Domácnost

V domácnosti se užívá **mezuzá**. Je to schránka s texty z Tóry, která je umístěna na východní zdi směrem k Jerušalajimu. Používají se **šabatové svícny** při šabatu, **chanukové svícny** při chanuce. **Menora** je sedmiramenný svícen, který se používal v Chrámu. V kuchyni se používá dvojí nádobí podle rituální čistoty jídel kašrut. **Kašrut** je rituální způsobilost tj. soubor předpisů z hlediska použití jídla v kuchyni. Za čistá se považuje hovězí dobytek, ovce, kozy, vysoká zvěř, antilopy, domácí drůbež, ryby mající šupina a ploutve. Za nečisté se považují vepři, osli, šelmy, hlodavci, vodní savci, draví ptáci, jeseter, úhoř, draví ryby, žralok. Zakázané **trejfle** jsou plazi, obojživelníci, měkkýši, korýši a některý hmyz (kromě čtyř druhů kobylek). Zásadou je oddělení mléčných a masitých pokrmů. Příkaz vychází z Tóry „...nepožiješ kůzle vařené v mléce jeho matky...“. U porážky se musí provádět rychlá rituální porážka zvířat **šechita**. Názvem **košer** se označuje jídlo správné a vhodné. Názvem **parve** se označuje rostlinná potravina.

Toda - Lehitraot - Mazal tov

Zdroje: *Judaismus* [online]. 2014 [cit. 2014-03-31]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Judaismus>
PAVLÁT, L.: *Židé – dějiny a kultura*. 3. doplněné vyd. Praha, Helvetika, 2005. 160 s. ISBN 80-86889-11-4.

POJAR, M.: *Izrael*. 2. aktualizované vyd. Praha, Libri, 2009. 202 s. ISBN 978-80-7277-435-7.

Multikulturní specifika Běloruska

Autor: Mgr. Radka Líbalová, Katsiaryna Hermanovich

Běloruská republika se rozkládá na rozloze cca. 200 000 km² ve východní Evropě a sousedními státy jsou Polsko, Lotyšsko, Litva, Rusko a Ukrajina. V současnosti žije na území České republiky přibližně 4 500 Bělorusů.

Tabulka č. 3 Srovnání České republiky s Běloruskem v číslech

	Česká republika	Bělorusko
Obyvatelstvo	10. 5 mil.	9.6mil
Počet Bělorusů v ČR		4.500
Rozloha	78 867 km ²	207 600 km ²
Průměrná délka života	76.91 let	70.4 let
Úřední jazyk	český	běloruština, ruština
Náboženství	Převážně křesťanství (pouze 20.6 % obyvatel)	převažuje pravoslaví více než 60% obyvatel
Index lidského rozvoje	28. místo ze 169 zemí	50. místo ze 169 zemí

Bělorusko se v roce 1991 odpoutalo od Ruska a je nezávislým státem. Přesto je i nadále na Rusko velmi silně vázáno. Hlavní zásluhu na tom má současný prezident Alexandr Grigorjevič Lukašenko. Západní svět ho považuje za posledního diktátora v Evropě.

segodnya.ua->novostey.com

Rozpustil parlament a ústavní soud, tvrdě potlačuje jakoukoliv opozici. Zrušil historické státní symboly, nahradil je státními symboly z dob Sovětského Svazu a zavedl centralizovaný autoritářský prezidentský systém. Oficiálním úředním jazykem je běloruština a ruština, ale většina obyvatel mluví rusky.

Obrázek č. 17 demonstrace proti diktatuře Lukašenka

Spisovná běloruština je znakem běloruské inteligence, demokraticky smýšlející mládeže a proti Lukašenkovské opozice. Bělorusky se více mluví na venkově než ve městech. Tento

proruský směr ovlivňuje i oslavy některých státních svátků, například Den žen nebo oslavy Velké říjnové revoluce. Další státní svátky jsou ovlivněny orientací běloruských obyvatel pravoslavné církvi, ke které se hlásí 60% populace, například pravoslavné vánoce nebo pravoslavné dušičky (Radunica).

Základní vzdělání je zdarma. Na povinnou 9 letou školní docházku navazuje 2-4 letá střední škola. Hodnocení žáků probíhá bodově, od 1 do 10, kdy 1 je nedostatečná a 10 je výborná. Ve školách jsou povinné uniformy pro žáky i učitele. Dívky mají sukně s bílou halenkou a chlapci oblek s kravatou. Učitelé nosí obleky a učitelky šaty nebo sukně s halenkou. Běloruské školy kladou velké nároky na znalosti žáků. Náročnost je vykompenzovaná délkou prázdnin, letní trvají 3 měsíce a zimní 1 měsíc. Výuka ve školách probíhá v ruštině i běloruštině. Studenti středních škol maturují ze 4 povinných předmětů: běloruština, ruština, matematika a dějiny Běloruska. Získat co nejvyšší vzdělání je pro mládež velmi důležité, protože bez vysokoškolského vzdělání nemají šanci sehnat dobré zaměstnání. To je jeden z důvodů, proč dosahují skvělých výsledků na školních soutěžích. V roce 2013 se běloruští žáci na mezinárodní školní olympiádě umístili v přírodovědných disciplínách na předních místech. Získali 28 medailí.

Obrázek č. 18-19 dívčí a chlapecké uniforma

Bělorusko se považuje za zelenou zemi. Přírozená vegetace se rozkládá na 93% půdy a 1/3 země pokrývají lesy. Nachází se zde 5 národních přírodních parků a Bělověžský prales je zapsán do přírodního světového dědictví UNESCO.

Obrázek č. 20 Bělověžský prales

Zdroje:

Bělorusko [online]. 2013 [cit. 2014-03-31]. Dostupné z:

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/belorusko/index.html

Bělorusko [online]. 2009 [cit. 2014-03-31]. Dostupné z:

http://www.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/belorusko_dbkvs_0.pdf

Bělorusko [online]. 2008 [cit. 2014-03-31]. Dostupné z:

<http://cs.wikipedia.org/wiki/B%C4%9Blorusko>

Multikulturní specifika Čečenska

Autor: Mgr. Martina Paclíková, Irs Tsukaeva

Čečensko je integrální částí Ruské federace. Na východě sousedí s Dagestánem, na západě s Ingušskem, na severu se Stavropolským krajem a na jihu s Gruzíí. Nachází se na území severního Kavkazu, kde zaujímá rozlohu o velikosti přes 17 300 km². Podle sčítání lidu z roku 2010 zde žije více než 1 268 000 obyvatel, z toho jen v samotném hlavním městě Grozném přes 271 000.

Tabulka č. 4 Srovnání České republiky s Čečenskem v číslech

	Česká republika	Čečensko
Obyvatelstvo	10.5 mil.	1 103 686
Rozloha	78 867km ²	15 500 km ²
Průměrná délka života	76.91 let	69 let
Úřední jazyk	český	čečenština, ruština
Náboženství	převažuje křesťanství (pouze 20.6% obyvatel)	převažuje islám, pravoslaví
Index lidského rozvoje	28. místo ze 169 zemí	65. místo ze 169 zemí

Úředními jazyky jsou čečenština a ruština. Většina obyvatel vyznává Islám. Současný prezident Ramzan Achmatovič Kadyrov reprezentuje zemi od roku 2007.

Vlajka Čečenska se skládá ze tří barev. Horní zelená část symbolizuje Islám, střední bílá čistotu a spodní červená vyjadřuje mužnost a odvahu.

Čečensko je poznamenáno mnoha válečnými konflikty, které se táhnou již od 18 století, kdy se tehdejší Ruská říše snažila ovládnout Kavkaz.

V roce 1944 byl na Stalinův příkaz celý čečenský národ (podobně jako některé další národy tehdejšího Sovětského svazu) vysídlen do Střední Asie a na Sibiř. Návrat z tohoto vyhnanství byl Čečencům umožněn až čtyři roky po Stalinově smrti, tj. roku 1957, a to za cenu potlačování jejich vlastních tradic i jazyka.

Během rozpadu SSSR vyhlásilo Čečensko roku 1991 nezávislost a na základě říjnového referenda byl zvolen prvním prezidentem bývalý sovětský generál Džochar Dudajev.

Ke konfliktům s Ruskem však docházelo i nadále. První Rusko – čečenská válka trvala tři roky (1994 – 1996) a skončila podepsáním příměří dne 31. srpna 1996.

Obrázek č. 21-22 ulice v Grozném v době válečného konfliktu a dnes

Druhá Rusko - Čečenská válka se odehrála v rozmezí let 1999 – 2009 a bývá rozdělována na 2 fáze: válečné období (26. srpen 1999 – květen 2000) a období guerillového boje (červen 2000 – 15. dubna 2009). 2. dubna 2003 se Čečensko stalo integrální částí Ruska. Oba válečné konflikty zemi zcela zruinovaly. V roce 2003 OSN prohlásila Groznyj za nejvíce zničené město na světě.

Chloubou Čečenců je tanec. Muži i ženy jsou oblečeni v tradičních kostýmech. Muži nosí u pasu zdobený meč, ženy se oblékají do dlouhých zdobených šatů. Muž, napodobující orla, tančí v rychlých krocích a padá před ženou na kolena. Žena tančí tiše, malými kroky, jakoby pluje po podlaze. Páry se nikdy nesmí dotýkat.

Obrázek č. 23 tanec, chloubu Čečenců

Při návštěvě Čečenska můžeme ochutnat tamější tradiční pokrmy. Jedná se o chingal (těsto naplněné dýňovou směsí), žižgalniš (noky z těsta podávané s masem), manti (maso zabalené v těstě), čhepalgi (koláč naplněný směsí masa a balkánského sýra, zalitý olejem) a chonk (zdejší jedlá rostlina).

Můžeme zde obdivovat nádhernou přírodu kavkazského pohoří s jezerem Kazenoe, o kterém se vypráví mnoho pověstí.

Obrázek č. 24 pohoří Kavkaz s jezerem Kazenoe

Kvůli válečným konfliktům se tato země potýká s velkými problémy, zejména s vysokou nezaměstnaností. Poslední dobou je však patrný postupný rozvoj stavebnictví, infrastruktury, a vlastně i celkové obnovy země, s čímž souvisí i zvýšený rozmach turizmu. Existuje několik organizací, které pomáhají lidem v Čečensku i čečenským imigrantům. Patří mezi ně např. organizace Berkat, která byla v roce 2000 založena v České republice a pomáhá čečenským imigrantům u nás. Další pomocnou ruku podává i česká organizace Člověk v tísni, která taktéž pomáhá čečenským imigrantům v Česku.

Zdroje:

Čečensko [online]. 2012 [cit. 2014-04-07]. Dostupné z:

<http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Ce%C4%8Densko>

Chechnya [online]. 2013 [cit. 2014-04-07]. Dostupné z:

<http://en.wikipedia.org/wiki/Chechnya>

Grozny [online]. 2014 [cit. 2014-04-07]. Dostupné z: <http://en.wikipedia.org/wiki/Grozny>

Second Chechen War [online]. 2008 [cit. 2014-04-07]. Dostupné z:

http://en.wikipedia.org/wiki/Second_Chechen_War

Čečensko [online]. 2014 [cit. 2014-04-07]. Dostupné z:

<http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Ce%C4%8Densko>

Multikulturní specifika - Pravoslaví

Autor: Mgr. Hřebíková Pavla, Yana Dyachenko

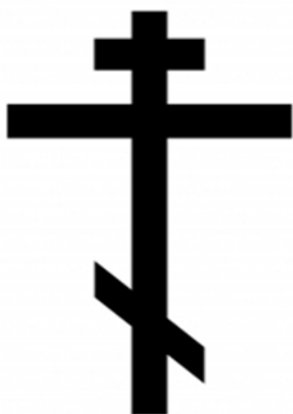
Pravoslaví, pravoslavná církev či ortodoxní církev – (z řeckého *ὀρθόσorthos* správný, pravdivý + *δόξαdoxa* sláva, názor, učení) je křesťanská církev složená z více územních církví, které dohromady tvoří pravoslavné společenství.

Své počátky mají v křesťanské obci Jeruzalém. K pravoslaví se hlásí obyvatelé slovanských zemí, obyvatelé Ruska, Řecka, ale také v USA, Kanadě a Austrálii. Proto se liší v obyčejích, tradicích a zvyklostech v místních církvích. Všechny světové místní pravoslavné církve jsou sjednoceny principu společné pravoslavné víry, církevního učení zakládajícího se na Písmu svatém a posvátné Tradici, a jednotou ve svatých Tajinách (svátostech)- sdílejí tutéž víru. Představitelé církve jsou patriarchové, metropolité a arcibiskupové, kteří předsedají synodu.

V Česku se pravoslavní dělí na dvě biskupství (eparchie) pražskou a olomoucko-brněnskou. Pravoslavní křesťané sdílejí s ostatními křesťany víru v jednoho Boha, který je trojjediný. Všemohoucího a bez počátku Boha Otce, Všemohoucího a bez počátku Boha Syna a Všemohoucího a bez počátku Boha Ducha Svatého.

Představeného v Rusku nazývají Pop kázající v kostelech nebo chrámech. K osvětlení tmavého kostela mají z včelího vosku svíčky či lampy naplněné olivovým olejem. Plní též spirituální účel, symbolizují Světlo světa - Krista.

Symbol ortodoxní víry je hojně zdobený trojramenný kříž. Má tři vodorovná ramena- horní kratší rameno je symbolem cedulky se zkratkou INRI (IesusNazarenusRexIudaeorum = Ježíš Nazaretský, židovský král), kterou přitloukl nad ukřižovaného Krista Pilát Ponský. Spodní rameno není zcela vodorovné, ale je šikmé.

Obrázek č. 25 Pravoslavný kříž

Obrázek č. 26 Pop

Dvanáct velkých svátků

Nejdůležitějším svátkem pravoslavné církve jsou Velikonoce („Páscha“), kdy si věřící připomínají Kristovu smrt a zmrtvýchvstání. Kromě toho existují i další významné dny v životě církve – tzv. Dvanáct velkých svátků. Tvoří je osm svátků na počest Ježíše Krista a čtyři na počest Panny Marie, která požívá velmi vysoké úcty a nazývá se Bohorodička - řecky Theotokos (Θεοτόκος), rusky Bagaródica (Богородица) či Bagamátěr. Např.:

- **8. září** – Narození Bohorodičky - РождествоБогородицы
- **25. prosince** – Narození Krista - РождествоХристово
- **6. ledna** – Pokřtění Krista (na západě Svátek tří králů) - КрещениеГосподне(Богоявление)
- **2. února** – Uvedení Páně do Chrámu (u nás známé jako Hromnice) - СретениеГосподне
- **neděle před Velikonocemi** – Vjezd do Jeruzaléma neboli Květná či Palmová neděle - ВходГосподень в Иерусалим
- **40 dní po Velikonocích** – Nanebevstoupení Páně - ВознесениеГосподне
- **50 dní po Velikonocích** – Letnice (Seslání Ducha svatého, Svatodušní svátky) - ДеньСвятойТроицы
- **15. srpna** – Usnutí (Zesnutí) Bohorodičky, obdoba západního Nanebevstoupení Panny Marie – УспениеБогородицы

Obrázek č. 27 Pascha

Data svátků však odpovídají juliánskému kalendáři, který pravoslavná církev dosud používá, ne gregoriánskému kalendáři, který se už dlouho používá na západě a který přijal i sovětský (a dnes ruský) stát v roce 1918. Tudíž např. Narození Krista (25. prosince) slaví pravoslavní podle našeho (gregoriánského) kalendáře až 7. ledna.

Velikonoce v Rusku.

Pravoslavné Velikonoce- Pascha-se v Rusku slaví stejně jako všechny další církevní svátky později (juliánský kalendář). Hlava ruské pravoslavné církve "patriarcha vseja Rusi" tou dobou tradičně vyzývá věřící, aby během následujících sedmi dní radostně přivítali vzkříšení Krista a navštívili bohoslužby na Zelený čtvrtek, Velký pátek a Bílou sobotu. Pravoslavná Pascha vrcholí v noci z Bílé soboty na Velikonoční neděli, kdy se skupiny věřících vydají na takzvanou křížovou cestu k chrámu. Zdraví tradičním pozdravem: Christosvoskrese-Kristus vstal z mrtvých!. Odpověď zní: Voistinuoskrese. Po té se procesí shromáždí v chrámu k liturgii, která zároveň představuje poslední možnost k vysvěcení pokrmu po 40 denním půstu. Během něho se jedí například brambory, mrkev, zelí, jablka, cibule, ořechy atd. Zapálí svíčky u ikon svých patronů a domů si z chrámu odnáší svčenu vodu a posvěcený mazanec -kulič- či s láskou vybarvená vejčka.

Obrázek č. 28
kraslice a Bohorodička

Pravoslavné Velikonoce- Pascha-se v Rusku slaví stejně jako všechny další církevní svátky později (juliánský kalendář). Hlava ruské pravoslavné církve "patriarcha vseja Rusi" tou dobou tradičně vyzývá věřící, aby během následujících sedmi dní radostně přivítali vzkříšení Krista a navštívili bohoslužby na Zelený čtvrtek, Velký pátek a Bílou

sobotu. Pravoslavná Pascha vrcholí v noci z Bílé soboty na Velikonoční neděli, kdy se skupiny věřících vydají na takzvanou křížovou cestu k chrámu. Zdraví tradičním pozdravem: Christosvoskrese-Kristus vstal z mrtvých!. Odpověď zní: Voistinuoskrese. Po té se procesí shromáždí v chrámu k liturgii, která zároveň představuje poslední možnost k vysvěcení pokrmu po 40 denním půstu. Během něho se jedí například brambory, mrkev, zelí, jablka, cibule, ořechy atd. Zapálí svíčky u ikon svých patronů a domů si z chrámu odnáší svěcenou vodu a posvěcený mazanec -kulič- či s láskou vybarvená vajíčka.

Zdroje:

Pravoslavné Velikonoce mají svá pevná pravidla [online]. 2001 [cit. 2014-04-07].

Dostupné z: http://ona.idnes.cz/pravoslavne-velikonoce-maji-sva-pevna-pravidla-fry-/spolecnost.aspx?c=A010401_195700_vel_zemepis_cha

Pravoslaví [online]. 2014 [cit. 2014-04-07]. Dostupné z:

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Pravoslav%C3%AD>

Pravoslaví [online]. 2014 [cit. 2014-04-07]. Dostupné z: <http://pravoslavi.cz/>

Multikulturní specifika Mongolska

Autor: Mgr. Patrik Burda, UyangaBayarmagnai

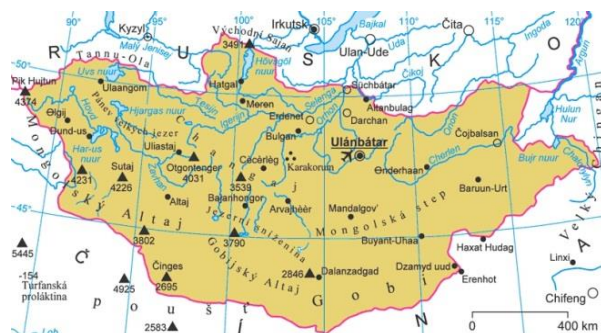
Stát Mongolsko se nachází v severovýchodní Asii. Oproti České republice se jedná o poměrně velké území (asi 22 x větší než Česká republika). I přes tuto rozlohu je počet obyvatel v této zemi pouhých 2,3 milionu. Mongolsko, stejně jako Česká republika je svým zřízením parlamentní republika, která vznikla v roce 1921, hlavním městem je Ulánbátar.

Tabulka č. 5 Srovnání České republiky s Mongolskem v číslech

	Česká republika	Mongolsko
Obyvatelstvo	10.5 mil.	2,8 mil.
Počet Mongolců v ČR		14 tisíc
Rozloha	78 867km ²	1 565 000 km ²
Průměrná délka života	76.91 let	67,65 let
Úřední jazyk	český	mongolský
Náboženství	převažuje křesťanství (pouze 20.6% obyvatel)	Budhismus
Index lidského rozvoje	28. místo ze 169 zemí	112. místo ze 169 zemí

Úředním jazykem je Mongolština a z náboženství je nejvíce zastoupen Budhismus. Hlavní průmyslová odvětví jsou těžba nerostných surovin, zemědělství a vývoz kašmíru. Mongolsko je po celém světě známé jako země plná stepí a pouští s drsným podnebím a řídkým osídlením. Je možno se zde setkat s velkou částí obyvatelstva, žijící kočovným

způsobem života. Po rozpadu SSSR se Mongolská ekonomika zhroutila. Některé statistiky uvádějí, že až polovina lidí na venkově žije pod hranicí chudoby.

Obrazek č. 29 mapa Mongolska

Z historických souvislostí lze uvést, že největší osobností nejen Mongolska, ale i celé Asie byl Čingischán (ChinggisKhaan), který si ve 12. století podrobil téměř celou Asii a část Evropy. Naopak tragickým obdobím byla pro Mongolsko éra socialistického komunismu, kdy zcela podléhalo vlivu Ruska, a to po celých 66 let. Mongolsko bylo od roku 1924 (26. listopadu 1924) druhou komunistickou zemí na světě. To se stalo osudným mnoha mongolským památkám (např. ze 700 budhistických klášterů se jich po komunistických stalinských čistkách zachovalo pouhých sedm). Od roku 1990 Mongolsko se stává samostatnou zemí, která uznává demokratické zásady.

System vzdělávání v Mongolsku prošel v 90. letech zásadními změnami. I když i v této oblasti lze identifikovat nedostatky, především ve vesnických částech Mongolska. I přes pozitivní hospodářské výsledky patří ke státům, které jsou pro omezenou infrastrukturu a vysokou závislost na tradičním způsobu života (pasevectvím se živí dvě pětiny obyvatel) dosud řazeny mezi země s relativně vysokým výskytem chudoby. Je tomu tak i přesto, že Mongolsko oficiálně patří mezi země s nižším středním příjmem. Podle indexu lidského rozvoje je Mongolsko na 108. místě žebříčku, přičemž pod hranicí chudoby stále žije asi jedna třetina obyvatelstva. V Mongolsku jsou podobně jako u nás mateřské (děti 3-5 let), primární forma vzdělání (děti 6-10 let), nižší sekundární forma vzdělání (děti 10 – 14 let) a vyšší sekundární forma vzdělání (mládež 14 – 18 let). Dále se lze vzdělávat v technických oborech a odborné přípravě. Vysokoškolské vzdělání je podobné jako v ČR, kdy lze získat všechny akademické tituly.

V Mongolsku se převážně konzumuje hodně masa, různé mléčné výrobky a přílohu tvoří

různá těsta či nudle. Pije se tradiční slaný zelený čaj. Mongolové jsou zvyklí jíst kvanta tučného masa a nejí mnoho zeleniny, běžné jsou různé výrobky z mléka. Z masa se nejčastěji konzumuje skopové, běžné je však i kozí, hovězí, koňské, yačí i velbloudí maso. Mleté maso se balí do těstových taštiček a pak se vaří v páře.

Obrázek č. 30 typické mongolské jídlo

Na závěr příspěvku je vhodné zmínit i Mongolské svátky. Jedná se především o Mongolský Naadam. Koná se vždy mezi 11. – 13. červencem. Naadam se skládá z 3 sportů (jízda na koni, lukostřelba a zápas). V Ulaanbaataru se schází sportovci a sportovkyně ze všech částí Mongolska. Svátek Tsagaansar se každý rok se koná vždy 1. den lunárního nového roku. V překladu znamená „Bílý měsíc“ a tímto svátkem Mongolové oslavují příchod jara. Slaví se 3 až 4 dny.

Zdroje:

Mongolsko [online]. 2012 [cit. 2014-03-31]. Dostupné z:

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asiie/mongolsko

Mongolsko [online]. 2014 [cit. 2014-03-31]. Dostupné z:

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Mongolsko>

KUBÁT, Pavel. *Osm měsíců v Asii*. Praha: Beletris, 2013. ISBN 978-80-87105-48-1.

Multikulturní specifika Konžské demokratické republiky.

Autor: Mgr. Dana Ramešová, Riniche Lubadika

Byla vyhlášena nezávislou republikou roku 1960, v čele republiky stojí prezident. Užívaný je též název Kongo, sousedí se státy: Angola, Zambie, Tanzanie, Uganda, Súdán, Středoafriická republika, Gabon. Hlavním městem je Kinshasa. Měnou je konžský frank.

Tabulka č. 6 Srovnání České republiky s Kongem v číslech

	Česká republika	Konžská demokratická republika
Obyvatelstvo	10.5 mil.	68.7 mil
Hustota osídlení	131 obyvatel/km ²	29 obyvatel/km ²
Rozloha	78 867km ²	2 345 410 km ²
Průměrná délka života	76.91 let	43 – 49 let
Úřední jazyk	český	francouzský
Náboženství	převažuje křesťanství (pouze 20.6% obyvatel)	50% křesťané, 10% muslimů a 10% kimbangistů
Index lidského rozvoje	28. místo ze 186 zemí	185. místo ze 186 zemí

Republika má celkovou rozlohu 2 345 410 km², je rozčleněna do 11 regionů. Rozkládá se v tropickém klimatickém pásu, necelých 97% pokrývají lesy a savany, pouze něco málo přes 3% připadá na ornou půdu a pastviny. V Kongu žije asi 68 700 000 obyvatel, úředním jazykem je francouzština. Hustota zalidnění je 29,3 obyvatel/km². Nejvíce zastoupenými národy jsou Balubové (18%), Kongové (16%) a Mongové (13%). Gramotnost dosahuje úrovně 77,3%. V republice je zastoupeno více náboženství, nejpočetnější jsou křesťané – asi 50%, dále potom je zde asi 10% muslimů a asi 10% kimbangistů.

Země má veliké nerostné bohatství, ale potýká se s obrovskými ekonomickými problémy, protože těžba nerostných surovin je pod vlivem amerických a některých evropských monopolů, je velmi levná – těží se zlato, stříbro, ropa, tantal, diamanty, měď a koltan (80% ze světové produkce – důležitý pro čipy počítačů a mobilních telefonů). Nerosty a suroviny

jsou vyváženy pryč ze země do celého světa, stát velmi prodělává. Hospodářské problémy vyústily v hladomor, který spolu s nemocemi měl asi 3,8 milionu obětí.

Zdravotnictví nemá ve všech částech země stejné podmínky: ambulance a nemocnice jsou soustředěny do měst, na venkově pracují zdravotníci pouze ve stanech. V celé zemi je celkově málo nemocnic, zdravotnického personálu a léků.

Úmrtnost na nemoci je naopak velmi vysoká, nejrozšířenějšími nemocemi jsou: hepatitidy (A, B), břišní tyfus, vzteklna, horečka dengue, spavá nemoc, říční slepota a dětská obrna. Tradiční obřizka se provádí pouze u malých chlapců, u dívek a žen se nedělá.

Obrázek č. 31-32 Rudý kraj - oblast Kiwu

Školství se v Konžské demokratické republice se potýká s mnoha problémy, jako je například nerovnoměrné rozložení škol: na venkově školy téměř nejsou, děti denně absolvují mnohakilometrové cesty do škol ve městech. Tradičním dopravním prostředkem je kolo, ale i auta, která jsou i v chudších rodinách – většinou jde o dar rodinného příslušníka žijícího v zahraničí. Sirotci vůbec do škol nechodí, na pomoc jejich vzdělanosti se angažují některé světové humanitární a dobročinné organizace, které některé z konžských dětí ve studiu podporují. Největší problémy jsou v oblasti nazývané Kiwu, kde se opakovaně válčí ve snaze ovládnout těžbu nerostných surovin – zde nejsou školy vůbec. Ve válečných oblastech jsou denně znásilňovány ženy, dochází k nechtěným otěhotněním mladých žen a dívek – v důsledku nedostatku financí a také nedostatku odborné péče jsou při porodech a komplikacích těhotenství častá úmrtí.

Vánoce se v Konžké republice slaví ve stejné době jako u nás, ale tradiční pokrmy jsou z kozího nebo drůbežího masa. Tradičním jídlem je kozí maso s mlékem a kari a příloha nazývaná „fufu“ – obdoba našeho knedlíku (mouka se vaří s vodou, až zhoustne).

Dalším tradičním svátkem je bar micva (kokola) – jde o oslavu přechodu dítěte do duchovní dospělosti: pro tu není přesné věkové ohraničení, začátek duchovní dospělosti určují rodiče dítěte. Rodina a přátelé přinášejí „dospělému dítěti“ dárky – například ovoce, zeleninu, dary moře,... všichni se společně modlí a jedí dary boží.

Obrázek č. 33-34 Tradiční jídlo – kozí maso s mlékem a kari a „knedlík“ fufu

V sociální infrastruktuře v péči o sirotky hodně pomáhají světové dobročinné organizace, díky nim se budují sirotčince, kde je o část těchto dětí postaráno. V péči o seniory jsou zapojeny pouze rodiny, stát nemá sociální politiku nastavenou na tuto věkovou kategorii.

Obrázek č. 35 těžké životní podmínky

V bydlení je obrovský rozdíl mezi městem a venkovem: v městech jsou budovány krásné moderní byty -kontrastují s chudobnými a rozpadajícími se chýšemi na venkově.

Obrázek č. 36 těžké životní podmínky

Kromě bohaté a různorodé přírody (rostliny, zvířata) je zde i jedna zajímavost: rudý kraj Kiwu, kde se těží nerostné suroviny a který je neustále zmítán válkami: od roku 2000 se původně normální krajina změnila na červenou (země i rostliny). K této události se váže pověst, že se tak stalo v důsledku velkého množství prolité krve....

Zdroje:

Zemepis.com: Konžská demokratická republika [online]. 2010 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: <http://www.zemepis.com/KDR.php>

Wikipedie: Demokratická republika Kongo [online]. 2009 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Demokratick%C3%A1_republika_Kongo

Kongo [online]. 2012 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/kongo_kinshasa/

Multikulturní specifika Islámu

Mgr. Lenka Šolcová, Imamudiv Aliev

Islám je monoteistické abrahámovské náboženství (víra v jednoho boha, náboženství spojené s Abrahámem) založené na učení proroka Mohameda. Mohamed byl náboženský i politický vůdce v 7 století. Vznik Islámu se datuje v 7 století, kdy Mohamed prožil první zjevení koránu.

Slovo islám znamená „podrobení se“ nebo „odevzdání se“ bohu **Alláhu**. **Bůh** v obecné rovině znamená mocnou, nadlidskou a většinou nesmrtelnou bytost, která je předmětem náboženské úcty. Bůh je předmětem víry, je to bytost duchovní a je stvořitel vesmíru.

Obrázek č. 37 Pout' do Mekky

Alláh je označení pro nejvyšší bytost v islámu. V Koránu se píše o Alláhovi jako o svrchovaném pánu všeho tvorstva. Alláh má být i nejvyšším soudcem, který rozdělí lidi na ty, kteří budou odměněni nebem a zlí potrestáni peklem. Nebe je stav blaženosti mimo tento svět, kde je Bůh, nadpřirozené bytosti (andělé) a duše lidí přijatých do nebe. Nebe se lokalizuje nahoru, nad oblaka. Peklo je místo většinou pod zemí, kde dočasně nebo trvale duše zemřelých trpí.

Stoupenec islámu se nazývá **muslim**. Znamená to „ten, který se podřizuje bohu“.

Muslimů je asi 1,57 až 1,65 miliardy, je druhé největší náboženství na světě (první je křesťanství).

Muslimové věří, že Bůh Mohamedovi zjevil **Korán**. Korán a **Sunnu** (Mohamedovy činy a slova) jsou považovány za základní prameny islámu. **Korán** je základní knihou

mnoho náboženských praktik. Obecně muslimové dodržují **pět pilířů (sloupů) islámu**. Je to pět povinností, které muslimy spojují ve společenství. Je to základ náboženské praxe každého muslima. Pilíře zahrnují pravidla uctívání i islámské islámu. Je to veršovaná sbírka božích sdělení věřícím. Skládá se ze 114 súr (skladeb). Je rozdělen do čtyř období: První mekkánské období, druhé mekkánské období, třetí mekkánské období a Medínské období. Podle muslimů bylo poselství z Bible lidmi pokřiveno, Korán podle muslimů představuje uzavření a zpřesnění poselství. Muslimové věří, že jim byl Korán dán jako dokonalý a navždy neměnný text. A má být interpretován doslovně – to zaručuje Islámu, že se informace z Koránu lety nemění, nejsou spekulace okolo výkladu.

Muslimové nepovažují **Mohameda** za zakladatele víry, ale za jednoho z proroků Islámu. Dalšími proroky jsou např. Adam, Noe, Abrahám, Mojžíš, Ježíš. Každý Mohamedův následník se musí především podvolit Alláhovi a jeho vůli. Je tedy hlásán naprostý **fatalismus** (životní postoj nebo názor, založený na přesvědčení, že všechno důležité v životě a na světě je předurčeno osudem a člověk to nemůže ovlivnit – ať udělá, co udělá, o všem rozhoduje osud). V Islámu fatalismus znamená, že každý krok člověka je předurčen Alláhem a vše, co se stane je jeho dílem.

Islám zahrnuje právo – pilíře se prolínají celým životem jedince i celou společností (např. v bankovníctví, pravidla boje, postoje k životnímu prostředí aj.).

- Víra v jedinstvo boží a božské poslání Mohameda = **vyznání víry** (Šahada, znamená svědectví)
Věta v Koránu: „Není boha kromě Boha, Muhammad je posel boží.“
Vysvětlení: Islám je přísně monoteistický a Muhammad je zprostředkovatelem správného vztahu k jedinému Bohu.
- **Rituální modlitba** (Salát) – pětkrát denně s qiblou v Mekce
5krát za den – v poledne, odpoledne, za soumraku, v noci, za úsvitu.
Na víc může praktikovat volné modlitby kdykoliv přes den podle svého uvážení.
Před modlitbou je nutnost očistit si ruce.
Muslim vykonává modlitby směrem k Mekce, jejich forma konání je přesně předepsaná.
V pátek v poledne je hlavní modlitba, koná se v mešitě.
- **Půst** (Saum) – v měsíci Ramadánu od úsvitu do soumraku

V měsíci ramadánu dodržuje muslim půst od vši stravy, nápojů, pochutin a pohlavního styku vždy od svítání do soumraku.

- Udílení **almužny** chudým (Zakát) – každý muslim dává určitou částku (desátek, dvacátek nebo čtyřicátek) na dobročinné účely (např. pro sociálně slabé)
- **Pout' do Mekky** (Hadždž) – alespoň jednou za život, umožňuje-li to finanční situace a zdravotní stav muslima, musí muslim absolvovat pout' do Mekky.

Průběh pouti má tradiční formu, která je složená z řady úkonů. Na začátku si obléká prosté poutnické roucho, které vyjadřuje rovnost všech muslimů před bohem. Základní prvky poutě jsou sedmeré objetí Ka'by (stavba v Mecce, nejposvátnější místo Islámu, muslimové věří, že ji postavil sám Abrahám pověřený Bohem), sedmerá cesta mezi vrchy Safá a Marwa, odpolední prodlévání na planině Arafát východně od Mekky a závěrečná slavnost Íd al-ahá (skládá se z modliteb, výměny darů mezi muslimy).

Islám má dvě hlavní větve: **Suuna** (85%) a **šiíta** (15%). K rozdělení došlo v 7 století díky rozštěpení muslimské obce. Příčinou byla otázka nástupnictví ve vedení muslimské obce. Víra v Islám převládá v Severní Africe a na Blízkém Východě a v některých částech Asie. Početné skupiny muslimů jsou v Číně, na Balkáně, ve Východní Evropě a v Rusku. Část muslimů je ve východní Evropě díky přistěhování se.

Obrázek č. 38 zahalení žen

Islám v ČR není příliš zastoupen (oproti západní Evropě). Zastoupení muslimů v ČR je 0,1% z celé populace. Islám vyznávají většinou přistěhovalci.

Fungující mešity jsou v Brně a v Praze (U Rajske zahrady). Jinak se věřící scházejí v soukromých nebo pronajatých prostorách (např. dvě u Václavského náměstí).

Výživová specifika muslimů: Muslimové mají asi největší rozdíly ve stravování ze všech náboženství ve střední Evropě. Na jídlo kladou velký důraz, odmítnutí nabízeného jídla berou jako urážku hostitele. V nemocnici mohou jídlo úplně odmítat a trvat na vlastní

domácí stravě. Vychází to z nedůvěry k nemuslimům. Bojí se, že by mohli dostat nemuslimské jídlo. Ortodoxní muslim celoživotně nejí vepřové maso a pokrmy připravované na sádle, nepoužije ani nůž, kterým bylo krájeno vepřové maso. Muslimové mají zásady okolo porážení zvířat – poražené zvíře musí vykrvácet. Muslimové mohou jíst maso drůbeží, hovězí, ale nejí mleté maso. Úprava může být vařením, pečením nebo smažením. Ryby jedí jakékoliv se šupinami, humry a garnáty. Upravovat se mohou libovolně. Součástí jídla nesmí být alkohol a alkohol nesmí být použit ani při přípravě jídla. Muslim a **dodržení diety** – často nedodrží dietu, protože nevidí souvislost mezi špatnou stravou a onemocněním. Doma ani dietu držet nemůže, protože když jde na návštěvu, nemůže odmítnout stravu (urazil by hostitele). Muslimové nejsou ani často přesvědčeni, že dieta pomůže v uzdravení. A někdy dieta muslimovi prostě nechutná, hlavně když obsahuje málo cukru a tuku a odporuje jeho zvyklostem.

Největší muslimský svátek **Ramadán** - 9. měsíc islámského roku, trvá 28 – 30 dní. Během Ramadánu nesmí muslim od východu do západu slunce nic jíst, nic pít, kouřit a mít pohlavní styk. V přísných školách i polykání slin. Během svátku probíhají modlitby. Svátek se slaví proto, že v tomto měsíci obdržel Mohamed první boží zjevení. Smyslem odepření jídla je přiblížit se více k duchovní podstatě islámu. Půst je možné přerušit pokud: je věřící slabý, nemocný nebo starý, kojící žena, žena v šestinedělí, v době menstruace a osoby cestující do velké vzdálenosti. Půst je zakončen cukrovou oslavou – navštěvují se příbuzní a obdarovávají se sladkostmi (datle, voda nebo mléko). Hoduje se asi po dobu tří týdnů.

Ka'ba v mešitě hlavním chrámu v Mekce, je nejposvátnější místo Islámu

Zdroje:

Islám [online]. 2014 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Isl%C3%A1m>

Multikulturní specifika Ruská federace

Autor: Mgr. Marie Krejsová, Jekatěrina Semkina

Rusko, dalším oficiálním názvem Ruská federace, je s rozlohou 17 102 345 km² největší stát světa. Zahrnuje velkou část východní Evropy a téměř celou severní Asii. S počtem 145,5 milionů obyvatel je Rusko devátou nejlidnatější zemí na světě. Po celou dobu své dlouhé historie bylo Rusko křižovatkou euroasijského kontinentu, mostem mezi Evropou a Asií. První obyvatelé evropské části Ruska se usídlili v deltě řeky Don kolem roku 20 000 př. n. l.

Tabulka č. 7 Srovnání České republiky s Ruskem v číslech

	Česká republika	Rusko
Obyvatelstvo	10.5 mil.	145,5 mil.
Počet Rusů v ČR		32 tisíc
Rozloha	78 867km ²	17 102 345km ²
Průměrná délka života	76.91 let	69 let
Úřední jazyk	český	ruština
Náboženství	převažuje křesťanství (k víře se hlásí pouze 20.6% obyvatel)	Převažuje pravoslavné křesťanství (více než 50% obyvatel)
Index lidského rozvoje	28. místo ze 169 zemí	65. místo ze 169 zemí

Až do příchodu Slovanů, kteří vtiskli Rusku jeho charakter, byly tyto oblasti střídavě ovládány různými kmeny. Za počátek dějin Ruska je považováno založení Novgorodu roku 862. Roku 882 dobyl novgorodský kníže Oleg z rodu Rurikovců Kyjev a založil Kyjevskou Rus, která se načas stala hlavní východoevropskou mocností. Roku 988 přijal kníže Vladimír I. křesťanství z Byzantské říše, což zařadilo Rus mezi východokřesťanské (od rozkolu v roce 1054 pravoslavné) země. Koncem 13. století začalo nabývat na významu Moskevské velkoknížectví. Moskva, založená 1147, se stala roku 1325 sídlem hlavy pravoslavné ruské církve. V současné době je Rusko hlavním následnickým státem Sovětského svazu, který se rozpadl roku 1991. Rusko je devátým nejlidnatějším státem světa, z národností nejpočetnější skupinou jsou Rusové, Tataři, Ukrajinci, Baškirové, Čečenci, Čuvaši, Arméni. Oficiálním jazykem celého státu je ruština, kterou ovládají prakticky všichni

obyvatelé Ruska; některé autonomní celky vedle ruštiny používají místní jazyky (tatarština, jakutština, čečenština, čínština, ad.) – celkem tak Rusko oficiálně hovoří 31 jazyky.

Průměrná délka života obyvatelstva je 69 let s výrazným rozdílem mezi pohlavími: 63 roků u mužů a 75 u žen. Z náboženství má v zemi největší zastoupení pravoslavné křesťanství; dominantní církví je Ruská pravoslavná církev, k níž se hlásí více než polovina obyvatelstva, dále pak islám, katolíci, protestanti, židé, buddhisté, staroobřadníci a další nová náboženství.

Obrázek č. 39 Ruská metropole

Ruská ekonomika je v současnosti osmá nejsilnější na světě. V ekonomické aktivitě má dominantní postavení metropole Moskva, a ohromná surovinová základna na severovýchodě, Sibíři a Dálném východě. Hlavními těženými surovinami jsou ropa, zemní plyn, hnědé uhlí, nikl, vanad, zlato. Rusko má ohromné zásoby ropy a titanu.

Obrázek č. 40 Ruský venkov

Vzdělávací systém v Rusku začíná mateřskou školou, toto předškolní zařízení není povinné a je určené pro děti od 3 do 6-7 let. Povinná školní docházka začíná v 6-7 letech a je rozdělena na 1. stupeň (1-5 třída) a 2. stupeň (5-9 třída). Vzdělávání na úrovni středních škol probíhá v 9-11 třídě, nebo na 2 letém gymnáziu. Dále je možné studovat na vyšších školách, nebo školách učňovských. Vysokoškolské vzdělání je poskytováno univerzitami, akademii a vysokoškolskými institucemi. Soukromé školství existuje také, ale představuje nepatrnou část vzdělávacích institucí. Problémy současného Ruska spočívají v organizovaném zločinu, rostoucí kriminalitě, korupci, teroristických útocích, velkým problémem jsou také sociální rozdíly mezi lidmi a rozdíly mezi velkoměstem a venkovem.

Ruská nej.....

Literatura: Boris Pasternak, Vladimír Majakovsij

Kosmonautika: první dobyt vesmír (Sputnik, Lajka, Gagarin)

Nerostné suroviny: ropa, magnezit, plyn, vanad, zlato

Sport: hokej, gymnastika, fotbal, basketbal

Herci a zpěváci: Vladimir Vysockij, Georgi Taratorkin

Ruská kuchyně: ruské národní jídlo jsou tzv. pelmeně (taštičky z tenkého těsta plněné masem), dále je velmi populární polévka boršč, pirohy, grilovaný šašlik a ruský černý i červený kaviár. Populární ve světě je také ruská vodka a ruský čaj. Pro tradiční vaření vody na čaj se v ruské kuchyni užívá tzv. samovar.

Obrázek č. 41 ruský boršč

Ingredience: 30dkg vepřového masa, 20dkg kuřecího masa, 30dkg hovězího, 2 polévkové kosti, 2 bobkové listy, nové koření, 1 červená řepa, 10celých pepřů, 5hřebíčků, kořenová zelenina, brambory, hlávkové zelí, klobása, česnek, rajský protlak, zakysaná smetana, kopr, cibule, máslo.

Postup přípravy: hovězí, vepřové, kuřecí maso a polévkové kosti dáme do hrnce, přidáme bobkový list, hřebíček, celý pepř a nové koření. Zalijeme vodou a vaříme, až je maso měkké. Omyjeme červenou řepu, uvaříme do měkka. Na másle osmažíme cibuli, přidáme nastrouhanou kořenovou zeleninu, zalijeme vývarem z uvařeného masa, přidáme nakrájené brambory a hlávkové zelí. Až je zelenina skoro hotová přidáme nastrouhanou červenou řepu, rajský protlak, nakrájené uvařené maso, prolisovaný nebo nastrouhaný česnek a ostřejší klobásu. Osolíme, osladíme a okyselíme podle své chuti. Necháme ještě chvíli povařit. Na talíři ozdobíme zakysanou smetanou a sekaným koprem.

Zdroje: *Rusko* [online]. 2010. vyd. 2010 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z:

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Rusko>

Multikulturní specifika Bulharska

Autor: Mgr. Alena Dufková, Simona Ninová

Bulharsko (*България / Bǎlgarija*) je stát v jihovýchodní Evropě, na Balkánském poloostrově. Země sousedí na severu s Rumunskem (hranici tvoří převážně Dunaj), na západě se Srbskem a s Makedonií, na jihu s Řeckem a na jihovýchodě s Tureckem. Východní hranici tvoří Černé moře. V roce 2004 země vstoupila do NATO a 1. 1. 2007 do EU. Hlavní město je Sofie.

Tabulka č. 8 Srovnání České republiky s Bulharskem v číslech

	Česká republika	Bulharsko
Obyvatelstvo	10. 5 mil.	7.305 mil
Počet Bulharů v ČR		3032
Rozloha	78 867 km ²	110 994 km ²
Průměrná délka života	76.91 let	73,4 let
Úřední jazyk	český	bulharský
Náboženství	Převážně křesťanství (pouze 20.6 % obyvatel)	Převažují pravoslavní
Index lidského rozvoje	28. místo ze 169 zemí	58. místo ze 169 zemí

Vidin je malé městečko na severu, kde je den o jednu hodinu napřed středoevropského

času. Míra nezaměstnanosti v Bulharsku je 13,8%. Nejvíce Bulharů pracuje v odvětví služeb, následuje průmysl a zemědělství. Bulharsko má nejnižší průměrnou mzdu ze zemí EU.

Obrázek č. 42 mapa Bulharska

Převládá zde pravoslavné náboženství, zastoupen je zde také islám, judaismus a křesťanství. Bulharsko má řadu uznávaných umělců, zejména z řad hudebníků a operních pěvců. Je také zemí plnou středověkých a antických památek.

Obrázek č. 43 pohled na Dunaj ve Vidinu

Vánoce se slaví 25. prosince. Odpoledne jde celá rodina do kostela. Slavnostní stůl se připravuje na zemi pro lichý počet osob. Připraví se např. fazolová polévka, pitka (chléb z kynutého těsta), sarmi (závitek bez masa – rýže obalená v listech hroznového vína), každý si vybere, kolik jídla chce ze slavnostního stolu.

Obrázek č. 44 Sarmi

Malé děti o Vánocích ze dřínu vyrábí pomlázku, kterou poplácají starší členy rodiny na zádech, aby byly zdraví po celý rok. Začátkem ledna se slaví Kukeri, rituál na zahánění zlých duchů. Jordanov den je svátkem pro zdraví, kde pop hodí do vody dřevěný kříž a kdo ho vyloví, bude zdraví po celý rok. Martenica svátek jara kde se z bílé a červené příze udělá náramek, který se nosí na ruce. Když dotyčný uvidí čápa, náramek pověsí na stromek.

Obrázek č. 45 pomlázka z dřínu

Bulharský systém vzdělávání je podobný tomu českému, vzdělávání je na dobré úrovni. Děti se vzdělávají na I. a II. stupni základní školy, která má 12 tříd. Vzdělávání budoucích zdravotníků je možné dvěma způsoby. Žáci buď navštěvují gymnázium a pak mohou

studovat na vysoké škole obor zdravotní sestra. Další možností studia je na vyšší odborné škole. Forma vzdělávání na naší střední zdravotnické škole v Bulharsku neexistuje. Negramotných je pouze cca. 0,4% obyvatelstva.

Domovy důchodců v Bulharsku nenajdeme. Senioři odchází žít na vesnici, kde se o sebe starají, pěstují zeleninu, starají se o drůbež a králíky. Mladší členové rodiny je pravidelně navštěvují a pomáhají.

Obrázek č. 46 stodola

V posledních letech příjmy z turistického ruchu v Bulharsku rapidně vzrostly. Přímořská letoviska se stávají oblíbenými pro turisty ze západních evropských zemí i pro turisty z Česka, v zimní sezoně jsou populární lyžařská střediska.

Zdroje:

Bulharsko [online]. 2012 [cit. 2014-04-07]. Dostupné z:

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Bulharsko>

Bulharsko [online]. 2011 [cit. 2014-04-07]. Dostupné z:

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/bulharsko/index.html

Multikulturní specifika Svědků Jehovovi

Autor: Mgr. Lenka Šolcova, Anastasiya Shaposhniková

Je celosvětová náboženská společnost, vznikla v Americe v 70. – 80. letech, do roku 1931 působila pod názvem „Mezinárodní sdružení vážných badatelů Bible“.

Víra: Svědkové Jehovovi věří, že všechna proroctví z Bible se dosud splnila a čekají na splnění těch posledních a mohou tomu důvěřovat. Věří, že Bible učí o celosvětové Armagedonské bitvě (závěrečná bitva mezi vojskem Všemohoucího Boha, vedená jeho synem Ježíšem Kristem a mezi vojskem Satana s jeho démony a neposlušným bezbožným lidstvem), ve které má dojít k nahrazení současného světového systému Božím Královstvím. Boží Království je vláda 144 tisíc (malé stádo) duchem pomazaných křesťanů vedených Ježíšem Kristem. Výběr „svatého lidstva“ začal v roce 33 n. l. a pokračuje dodnes, o volbě rozhoduje Bůh. Většina lidí správně žijících má v budoucnu naději na věčný život v obnoveném pozemském ráji.

Svědkové Jehovovi kladou velký důraz na **studium Bible**. Od křesťanství se liší především v otázce **trojjedinosti** (Bůh Otec, Bůh syn a Bůh Duch Svátý) – svědkové Jehovovi nepovažují Ježíše Krista za Boha, ale za Božího syna (první boží stvoření). Dále nevyučují vrozenou nesmrtelnost lidské duše, neslaví Vánoce a jiné svátky, které nejsou uvedeny v Písmu. Nepoužívají žádné symboly, ani kříž nebo jiné předměty k uctívání. Nejsou proti oslavování čehokoliv, ale jsou proti dávání a přijímání dáreků. Raději se obdarovávají kdykoliv během roku. Jediným konkrétním svátkem, který slaví je tzv. „Památná slavnost“ („Pánova večeře“) jako připomínka Poslední večeře Ježíše Krista a jeho apoštolů. Boha nazývají jako Jehova.

Svátky Svědků Jehovových:

- Památná slavnost je nedůležitější svátek, „Pánova večeře“ proběhla den před Kristovou smrtí, v našem kalendáři připadá většinou na březen nebo duben (26. 3. 2013).
- Ostatní svátky většinou neslaví, protože se domnívají, že oslava znečišťuje hodnotu čistého uctívání.

- Jako „duchovní hostinu“ nebo „duchovní svátek“ považují např. osobní studium Bible, rodinné uctívání, kazatelská služba, setkávání spoluvěřících na shromážděních nebo sjezdech.

Činnosti Svědků Jehovových: Celosvětový počet Svědků Jehovových je asi 19 milionů (z roku 2012), ale nejsou evidováni všichni. Evidují se pouze „zvěstovatelé“, což jsou **misijně aktivní dobrovolníci**, kteří konají **veřejné kazatelské služby** a vedou **bezplatná studia Bible**. V roce 2011 při sčítání lidu bylo napočítáno asi 13 000 obyvatel ČR jako věřící v toto náboženství (asi 20 let stabilní počet věřících). I u nás provádějí veřejné kazatelské služby a studium Bible. Misijně aktivní jsou všichni zdraví lidé, provádí se bezplatně.

Další činností je **bezplatná publikační činnost** (např. časopis Strážná věž a Probud'te se!). Obě tiskoviny jsou ilustrované časopisy s náboženskou tematikou, je verze pro veřejnost a studijní vydání pro Svědky Jehovovi pro hlubší studium Bible. Vydání pro veřejnost je bezplatně rozšiřováno na ulicích nebo při návštěvách domácností. Dále vydali překlad Bible pod názvem **Překlad nového světa**. Všechna publikace je formou nejen tištěnou, ale i elektronickou, v audio verzi, v různých jazycích, pro neslyšící ve Znakovém jazyce a pro nevidomé Braillovým písmem.

Obrázek č. 47 publikace Svědků Jehovových

Svědkové Jehovovi **odmítají transfúzi plné krve a jejích 4 hlavních složek** (červené krvinky, bílé krvinky, krevní destičky a plazma) od roku 1945. Mohou přijímat náhražky krve, mohou užívat přípravky na ředění krve nebo hormony urychlující krvetvorbu, hemodialýzu aj. Jako nejlepší možnou léčbu považují tzv. bezkrevní medicínu. Nemožnost použít transfúzi často vážně komplikuje péči o nemocné. Díky tomu se rozvíjí nový lékařský obor tzv. bezkrevní medicína. Do roku 1952 bylo zakázáno přijímat **očkovací látky**, nyní je povoleno. **Transplantace** jsou od roku 1980 ponechány na svědomí jednotlivce k Bohu – nejsou tedy zakázány. Svědkové Jehovovi

se neúčastní **politického života ano válečných konfliktů**. Odmítali být vojáky. Nejvíce byli stíháni v době nacistického Německa – byli zavíráni do koncentračních táborů a museli nosit označení „fialové trojúhelníky“. V ČR v době komunismu pro odmítání vojenské služby často končili jako horníci.

V ČR aktivně působí od 90. let 19. století a od roku 1907 je u nás registrovaná skupina. Společenství se ke studiu Bible scházejí v sálech Království. Působí celosvětově.

Časopis

Zdroje:

Svědkové Jehovovi [online]. 2010 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Sv%C4%9Bdci_Jehovovi

Multikulturní specifika Slovenska

Autor: Mgr. Hana Šebková, Rozália Balážová a Viktoria Kubová

Okolní státy: Česko, Rakousko, Polsko, Maďarsko, Ukrajina

Hlavní město: Bratislava

Velká města: Košice, Banská Bystrica, Žilina, Nitra

Slovenská minorita je první nejpočetnější minoritou v České republice.

Tabulka č. 9 Srovnání České republiky se Slovenskem v číslech

	Česká republika	Slovensko
Obyvatelstvo	10.5 mil.	5,4 mil.
Počet Slováků v ČR		72 tisíc
Rozloha	78 867km ²	49 036 km ²
Průměrná délka života	76.91 let	74,9 let
Úřední jazyk	český	slovenský
Náboženství	převažuje křesťanství (pouze 20,6% obyvatel)	Římskokatolické 68,9% Řeckokatolické 4,1% Evangelické 6,9% Jiné 17,2%
Index lidského rozvoje	28. místo ze 169 zemí	35. místo ze 169 zemí

84% obyvatel je věřících. Ve školách se náboženství učí jako povinný předmět, nevěřící se mohou učit etickou výchovu. I proto je v každém městě nebo obci alespoň jeden kostel.

Na Slovensku jsou některé zvyky, které přetrvávají z minulosti do dnešní doby. Patří sem tak zvané Lucie, kdy se dívky převlékají do bílých plachet. Vezmou si do ruky malé koště nebo husí peří a zametají kouty pokojů, očišťují je od špatných sil

Obrázek č. 48 zvyky Lucie

.Na strop se dává česnek nebo cibule a lidé se polévají svčcenou vodou. Všechny tyto rituály slouží jako ochrana před zlem.

Svoje specifické zvyky sebou přináší i Vánoce. Vaří se halušky, mouka i voda musí být kradené. Do vody se lije olovo. Dívky na vánoce vylíjí do vody bílek a hádají ženichovo řemeslo. Pro zdraví se jí česnek. Na štědrovečerní stůl je podáván jako předkrm guba, což je houska namočená v mléce s mákem.

Obrázek č. 49 štědrovečerní předkrm guba

Pak následuje vánoční polévka kapustnica, naše zelňačka. Hlavní jídlo je stejné jako u nás kapr a bramborový salát.

Obrázek č. 50 štědrovečerní polévka kapustnica

Vzdělání na Slovensku je podobné jako v české republice. Je zde povinná desetiletá školní docházka. Negramotnost obyvatelstva se pohybuje kolem 0,6% populace nad 15let. Školy jsou státní, soukromé i církevní. Vzdělání je poskytováno i v jazycích národnostních menšin (například v maďarštině). Všechny stupně vzdělávání jsou státem poskytovány bezplatně.

Zdroje:

Slovensko [online]. 2007. vyd. 2007 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Slovensko>

Slovensko [online]. 2009 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: <http://www.turismo.cz/slovensko/>

Slovensko [online]. 2009. vyd. 2009 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: <http://www.najmama.sk>

Multikulturní specifika křesťanství v anglicky mluvících zemích

Autor: Mgr. Simona Bernardyová, Michaela Králová

Křesťanství bylo a je základem pro velkou část z něj vyvíjejících se náboženství (církví), jako je např. katolicismus, protestantismus, judaismus. V následujícím textu jsme se zaměřily na některé svátky v angloamerické části světa.

V USA a Velké Británii se velká část věřících hlásí k protestantské církvi resp. v některých částech Velké Británie k anglikánské (Anglie) a katolické (Severní Irsko) církvi. Vzhledem k myšlenkám a hodnotám, které tyto církve (hlavně anglikánská a protestantská) vyznávají, se církevní svátky zúžily na svátky Vánoční a Velikonoční.

Vánoční svátky (Christmas) – oslava narození Ježíše Krista se na rozdíl od nás slaví 25. 12. a volný den je ještě 26. 12. tzv. Boxing day. V dnešní době je oslava vánočních svátků stejně jako jinde ve světě hodně komercializovaná.

Velikonoční svátky (Easter)

Přestože se jedná o nejdůležitější křesťanské církevní svátky (vzkříšení Ježíše Krista), tak v jejich vnímání došlo i v angloamerickém světě ke značnému posunu směrem ke komerci.

Obrázek č. 51 velikonoční svátky

V USA se mnoho amerických rodin mimo návštěv kostela schází v sobotu večer u zdobení velikonočních vajíček a pořádají oslavy. V neděli ráno se koná lov na vajíčka, která jsou podle pohádek poschovávána Velikonočním zajíčkem. V hlavním městě USA, Washington, D. C., soutěží děti mladší osmi let ve hře kutálení vajíček – EggRolling. O Velikonočním pondělí přicházejí do zahrady Bílého domu a hledají zde vajíčka.

Den svatého Patrika (Saint Patrick's Day)

Je to svátek, který se slaví 17. března na počest patrona Irska sv. Patrika, který přinesl do Irska křesťanství. Tento den se slaví jako státní svátek na území Irské republiky, ale i jinde. V mnoha zemích po celém světě jsou jeho oslavy velmi oblíbené, i když se nejedná o oficiální svátek.

Největší oblibu má v zemích, kde žije mnoho lidí irského původu např. USA, Kanada, Austrálie a také v ČR. V posledních letech si získává oblibu i v Evropě. Lidé po celém světě ho slaví především hudbou, tancem, popíjením tmavého piva a poznávacím znamením je i zelený trojlístek. Následující svátky, které jsou slaveny v USA či VB jsou sice též hodně vedeny vírou, ale mají především historický základ.

Obrázek č. 52 svátek Svatého Patrika

Den díkůvzdání (ThanksgivingDay)

Den díkůvzdání se slaví každý čtvrtý čtvrtek v listopadu. Tento svátek připomíná oslavu první úrody, o kterou se dělili první američtí osadníci a původní obyvatelé Ameriky. V dnešní době je tento svátek dnem, kdy se rodiny a přátelé scházejí, aby si společně vychutnali sváteční jídlo a vyjádřili vděčnost za vše dobré, co život přináší.

Den nezávislosti (IndependenceDay)

Den nezávislosti se v USA slaví 4. července na počest přijetí Deklarace nezávislosti Spojených států v roce 1776. Tento den Američané oslavují velkolepými přehlídkami, ohňostroji, ale i rodinnými a přátelskými setkáními spojenými s grilováním.

Z významných amerických státních svátků ještě stojí za zmínku tzv. den prezidentů.

Den prezidentů (PresidentsDay)

Den prezidentů oslavují Američané třetí pondělí v únoru. Tento svátek původně vznikl na oslavu narození prvního amerického prezidenta George Washingtona, který se narodil 22. února 1732.

Ze svátků ve Velké Británii si ještě připomeneme následující oslavy.

QueensBirthday (narozeniny královny)

V centru Londýna se pravidelně koná ceremoniál vynesení vlajky a přehlídka královské jízdny gardy věnovaná oficiálním narozeninám královny Alžběty II. Královna Alžběta II se

narodila 21. dubna 1926, ale oficiální oslavy narozenin královny se vždy konají až na začátku června, kvůli vrtochům britského počasí, které je v dubnu ještě velmi nestálé a mnohdy velmi chladné.

Remembranceday (Den příměří)

Ve Spojeném království Den příměří připomíná konec 1. světové války, který připadá na 11. listopad, a je takto slaven od roku 1919. Tento den je připomínán na celém světě jako vzpomínka na všechny padlé a nezvěstné z bojů v 1. světové válce. V tento den probíhá nejdůležitější vzpomínkový akt u kenotafu což je náhrobek pro mrtvého, jehož tělo je nezvěstné nebo bylo pohřbeno někde jinde.

Tohoto aktu se účastní královna, která jako první položí věnec papírových rudých máků. Dalšími účastníky jsou armádní jednotky, hasiči, příslušníci obchodního loďstva, rybáři, politici, příslušníci všech parlamentních stran. Jediný člověk, který při tomto aktu promluví, je anglikánský duchovní.

Obrázek č. 53 památník Dne příměří

Zdroje:

Memorial Day [online]. 2013 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Memorial_Day
British Life and Culture [online]. 2014 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: <http://projectbritain.com/>

Použitá literatura:

1. Vietnam [online]. 2012 [cit. 2014-03-31]. Dostupné z:
http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asi/vietnam/
2. Teritoriální informace [online]. 2014 [cit. 2014-03-31]. Dostupné z:
<i>Vietnam</i> [online]. 2012 [cit. 2014-03-31]. Dostupné z:
http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asi/vietnam/
3. Ukrajina. [Http://cs.wikipedia.org/wiki/Ukrajina](http://cs.wikipedia.org/wiki/Ukrajina) [online]. [cit. 2014-03-24].
Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Ukrajina>
4. Romové [online]. 2014 [cit. 2014-03-31]. Dostupné z:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Romov%C3%A9>
5. K oslavám Mezinárodního dne Romů se připojil i Kocáb [online]. 2009 [cit. 2014-03-31]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/165994-k-oslavam-mezinarodniho-dne-romu-se-pripojil-i-kocab.html>
6. Judaismus [online]. 2014 [cit. 2014-03-31]. Dostupné z:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Judaismus>
7. Bělorusko [online]. 2013 [cit. 2014-03-31]. Dostupné z:
http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/belorusko/index.html
8. Bělorusko [online]. 2009 [cit. 2014-03-31]. Dostupné z:
http://www.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/belorusko_dbkvs_0.pdf
9. Bělorusko [online]. 2008 [cit. 2014-03-31]. Dostupné z:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/B%C4%9Blorusko>
10. Čečensko [online]. 2012 [cit. 2014-04-07]. Dostupné z:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Ce%C4%8Densko>

11. Chechnya [online]. 2013 [cit. 2014-04-07]. Dostupné z: <http://en.wikipedia.org/wiki/Chechnya>
12. Grozny [online]. 2014 [cit. 2014-04-07]. Dostupné z: <http://en.wikipedia.org/wiki/Grozny>
13. Second ChechenWar [online]. 2008 [cit. 2014-04-07]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/Second_Chechen_War
14. Čečensko [online]. 2014 [cit. 2014-04-07]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Ce%C4%8Densko>
15. Pravoslavné Velikonoce mají svá pevná pravidla [online]. 2001 [cit. 2014-04-07]. Dostupné z: http://ona.idnes.cz/pravoslavne-velikonoce-maji-sva-pevna-pravidla-fry-/spolecnost.aspx?c=A010401_195700_vel_zemepis_cha
16. Pravoslaví [online]. 2014 [cit. 2014-04-07]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Pravoslav%C3%AD>
17. Pravoslavi [online]. 2014 [cit. 2014-04-07]. Dostupné z: <http://pravoslavi.cz/>
18. Mongolsko [online]. 2012 [cit. 2014-03-31]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asie/mongolsko
19. Mongolsko [online]. 2014 [cit. 2014-03-31]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Mongolsko>
20. KUBÁT, Pavel. Osm měsíců v Asii. Praha: Beletris, 2013. ISBN 978-80-87105-48-1.
21. Zemepis.com: Konžská demokratická republika [online]. 2010 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: <http://www.zemepis.com/KDR.php>
22. Wikipedie: Demokratická republika Kongo [online]. 2009 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Demokratick%C3%A1_republika_Kongo

23. Kongo [online]. 2012 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z:
http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/kongo_kinshasa/
24. Islám [online]. 2014 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Isl%C3%A1m>
25. Rusko [online]. 2010. vyd. 2010 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Rusko>
26. Bulharsko [online]. 2012 [cit. 2014-04-07]. Dostupné z:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Bulharsko>
27. Bulharsko [online]. 2011 [cit. 2014-04-07]. Dostupné z:
http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/bulharsko/index.html
28. Svědkové Jehovovi [online]. 2010 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z:
http://cs.wikipedia.org/wiki/Sv%C4%Bdci_Jehovovi
29. Slovensko [online]. 2007. vyd. 2007 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Slovensko>
30. Slovensko [online]. 2009 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z:
<http://www.turisimo.cz/slovensko/>
31. Memorial Day [online]. 2013 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z:
http://cs.wikipedia.org/wiki/Memorial_Day
32. British Life and Culture [online]. 2014 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z:
<http://projectbritain.com>
33. PAVLÁT, L.: *Židé – dějiny a kultura*. 3. doplněné vyd., Praha, Helvetika, 2005. 160s. ISBN 80-86889-11-4.
34. POJAR, M.: *Izrael*. 2. aktualizované vydání, Praha, Libri, 2009. 202 s. ISBN 978-80-7277-435-7.

Seznam tabulek:

1. Tabulka č. 1 Srovnání České republiky s Vietnamem v číslech
2. Tabulka č. 2 Srovnání České republiky s Ukrajinou v číslech
3. Tabulka č. 3 Srovnání České republiky s Běloruskem v číslech
4. Tabulka č. 4 Srovnání České republiky s Čečenskem v číslech
5. Tabulka č. 5 Srovnání České republiky s Mongolskem v číslech
6. Tabulka č. 6 Srovnání České republiky s Kongem v číslech
7. Tabulka č. 7 Srovnání České republiky s Ruskem v číslech
8. Tabulka č. 8 Srovnání České republiky s Bulharskem v číslech
9. Tabulka č. 9 Srovnání České republiky se Slovenskem v číslech

Seznam obrázků:

1. Obrázek č. 1 vánoční stromek a štědrovečerní večeře
2. Obrázek č. 2 oltář v domě
3. Obrázek č. 3 nejčastější způsob dopravy ve Vietnamu
4. Obrázek č. 4 vlajka Ukrajiny
5. Obrázek č. 5 Kut'a
6. Obrázek č. 6-7 autorky článku
7. Obrázek č. 8 Rozložení romských menšin v Evropě, data z průměrných odhadů
8. Obrázek č. 9 Romská vlajka
9. Obrázek č. 10 romské jídlo o Vánocích
10. Obrázek č. 11 moji sourozenci
11. Obrázek č. 12 Synagoga
12. Obrázek č. 13 Zed' nářků
13. Obrázek č. 14 Tefilina a talit
14. Obrázek č. 15 Barches, šoulet, cholent
15. Obrázek č. 16 Chanuka a menora
16. Obrázek č. 17 demonstrace proti diktatuře Lukašenka
17. Obrázek č. 18-19 dívčí a chlapecké uniforma
18. Obrázek č. 20 Bělověžský prales
19. Obrázek č. 21-22 ulice v Grozném v době válečného konfliktu a dnes
20. Obrázek č. 23 tanec, chlouba Čečenců
21. Obrázek č. 24 pohoří Kavkaz s jezerem Kazenoe
22. Obrázek č. 25 Pravoslavný kříž
23. Obrázek č. 26 Pop

24. Obrázek č. 27 Pascha
25. Obrázek č. 28 kraslice a Bohorodička
26. Obrázek č. 29 mapa Mongolska
27. Obrázek č. 30 typické mongolské jídlo
28. Obrázek č. 31-32 Rudý kraj - oblast Kiwu
29. Obrázek č. 33-34 Tradiční jídlo – kozí maso s mlékem a kari a „knedlík“ fufu
30. Obrázek č. 35 těžké životní podmínky
31. Obrázek č. 36 těžké životní podmínky
32. Obrázek č. 37 pouť do Mekky
33. Obrázek č. 38 zahalení žen
34. Obrázek č. 39 ruská metropole
35. Obrázek č. 40 ruský venkov
36. Obrázek č. 41 ruský boršč
37. Obrázek č. 42 mapa Bulharska
38. Obrázek č. 43 pohled na Dunaj ve Vidinu
39. Obrázek č. 44 Sarmi
40. Obrázek č. 45 pomlázka z dřínu
41. Obrázek č. 46 stodola
42. Obrázek č. 47 publikace Svědků Jehovových
43. Obrázek č. 48 zvyky Lucie
44. Obrázek č. 49 štědrovečerní předkrm guba
45. Obrázek č. 50 štědrovečerní polévka kapustnica
46. Obrázek č. 51 velikonoční svátky
47. Obrázek č. 52 svátek Svatého Patrika
48. Obrázek č. 53 památník Dne příměří